

Роль батьків у дистанційному навчанні

Для батьків дистанційне навчання стало важким та стресовим процесом. Багатьом дорослим довелося стати не тільки мамою чи татом, але й вчителями для своїх дітей. Не маючи належної педагогічної освіти, для них це є складним випробуванням, тим паче, що домашнє навчання довелося поєднувати з роботою. В умовах карантину, коли всі навчальні заклади перейшли на дистанційне навчання, батькам не варто перебирати не себе роль вчителів, а навпаки - організувати та забезпечити дитині умови для навчання.

Про це вінтерв'ю Укрінформу розповіла психотерапевтка та письменниця Олеся Бивалькевіч. "Дистанційна форма не передбачає відповідальність батьків за весь процес, їхнє завдання – організувати. Вчитель відповідає за інформацію, учень – за її засвоєння, батьки – за організацію", - сказала психотерапевтка.

За її словами, в Україні батьки звикли нести відповідальність за оцінку, яку отримала дитина, грати роль вчителя.

"Батькам важливо не ставати вчителями для дитини. Це не заборонено, якщо вам це подобається і є час, а особливо, якщо ви вмієте, але в принципі, вчителям краще вчити, батькам – виховувати та надавати підтримку", - наголосила вона. Щодо організації робочого місця дитини вдома, то найперше, що має бути, - це окреме місце або кімната для занять, також пристрій, на якому учень займається, комфорт та зручність. Ще одне – батькам слід стежити за режимом.

"Займатися онлайн вдвічі складніше, особливо якщо дитина ніколи цього не робила. Перерви між заняттями мають стати довшими. Звичайно, шкільний розклад не змінити, але слід підійти з урахуванням всіх особливостей", - сказала Бивалькевіч. Вона бачить позитивний момент у дистанційному навчанні, зокрема в тому, що Ця форма навчання передбачає особисту відповідальність дитини за її результат. Цілком дорослий підхід: я отримую оцінку, яку я заслужив.

...Перше, що можуть і повинні зробити батьки, якщо хочуть бачити позитивні результати,— допомогти дітям організувати свій робочий час. Тобто скласти режим дня і покроково його виконувати. На новий рівень повинні вийти довіра до дитини, з одного боку, і контроль батьків, з іншого. Особливо в частині строків виконання завдань, - слова керівниці регіонального управління служби якості освіти Лілії Синчук.

Як допомагати дитині з уроками, але не змішувати ролі вчителя і мами? Як використати переваги дистанційного навчання? Як зробити, щоб малий школяр вдома не відволікався постійно на розваги? Як спілкуватися з учителем дистанційно без конфліктів? Який найбільший підводний камінь «дистанційки» для тат і мам? Про все це та інше — від батьків з успішним досвідом допомоги в навчанні школярам.

Небагато дітей можуть повністю самостійно вчитися дистанційно. Хтось потребує допомоги з гаджетами, хтось — з організацією навчання, а є й ті, з ким доведеться розбирати завдання та пояснювати матеріал. Не допомагає синам і донькам під час таких домашніх занять лише один з кожних 14 батьків, за даними Офісу освітнього омбудсмена. А якщо йдеться про початкову школу, діти потребують підтримки ще більше.

9 порад від Людмили Гаєвської, яка займалася з онукою, третьокласницею ліцею «Ідеал» Катрусєю Ковальновою
Налаштуйте на заняття

Вдома немає потреби рано-вранці бігти до школи. Але без додаткового ритуалу дитина може за весь день не налаштуватися на роботу. Приміром, переодягання з піжами саме по собі не мотивує, бо вважають, що це додаткові нудні вимоги батьків до «сісти, відкрити підручник». Потрібне щось активне, але постійно підкреслюйте, що це — підготовка до занять. Маленька прогулянка (не така, щоб дитина встигла перемикнути на розваги), танці під улюблену музику.

Не намагайтеся стати вчителем

Чула, родини скаржаться, що діти не слухаються так, як у школі. Не йдуть за уроки, коли треба, відмовляються робити завдання. Не сприймають батьків як учителів. Як колишня вчителька скажу: і не треба! Не найкращий варіант, коли чоловік і дружина — на одній роботі керівник і підлеглий. Це псує стосунки. Не варто змішувати ролі родинні та ділові, які будуються на принципі «ти — мені, я — тобі». Так само і з дитиною. Краще хай не сприймає маму як вчительку, ніж вірить, що вона постійно оцінює та любить, лише коли всі «відмінно». Недарма радять винаймати логопедів, репетиторів, а не брати все на себе. Тож на дистанційній освіті дитина має розуміти: є вчителі, хай і далеко (навіть у найгіршому разі, коли вони лише передають завдання і чекають фото зроблених робіт), вимоги школи, програма. А батьки не навчають і не вимагають щось, а лише допомагають впоратися з цим. Вони — за тебе.

Хай теми уроків впливають на життя

Інколи кажуть, що батьки — перші вчителі. Але ж чого вони вчили: ходити, говорити, їсти. Не було якогось «уроку», усе це вліталось у звичне життя, а батьки були прикладом. Так можна вчити і школярів — хоча б у початковій школі, і отримати високу мотивацію та гарні результати. Але для цього доведеться створити ілюзію звичайного життя довкола тем уроків. Це не так важко, як здається. Приміром, задачу з математики про птахів, які полетіли, а треба обчислити, скільки залишилося, переробляємо в рецепт, де певну кількість яєць розбили в крем, а решту треба порохувати і додати в тісто.

Математика для 3-го класу: кількість усіх продуктів на одну порцію в рецепті помножити на кількість порцій. Або допомогти обчислити домашній бюджет на тиждень, додаючи та віднімаючи сотні.

Фокус у тому, щоб не пояснювати шкільну задачу на побутових прикладах, а давати аналогічні задачі просто як прохання допомогти по господарству. Математику можна вводити під час готування, замовлення в інтернет-магазині. Мову — попросити написати красиво від руки листівку (навіть якщо йдеться про першачка, попросити розставити літери, які вивчають), записати, що треба купити в магазині або справи батьків на день, написати смску. Іноземну мову можна залучати під час прибирання, садівництва чи приготування їжі. Скажімо, взяти рецепт десерту, де продукти записані знайомими іноземними словами, хай помічник чи помічниця перекладає.

Читайте по черзі

Особлива справа — читання. Важливо, щоб воно було частиною життя родини, а не шкільним завданням. Тож візьміть за правило ввечері півгодинки читати вголос усій родині щось цікавеньке, жартівливе, що сподобається і дорослим. Робити це треба по черзі — і дитина, і тато, і бабуся. Дистанційне навчання — якраз привід ввести таку традицію.

Не сидіть над душею

Робити все разом з дитиною — помилка. Бо тоді їй хочеться сказати: так напиши мені розв'язання задачі, якщо ти все розумієш. Треба допомагати розбирати матеріал та відповідати

на питання, пояснювати завдання, а потім робить невеличкі перерви, щоб дитина сама виконувала свою роботу. Хай сама виконує вправу, читає чи дивиться надане вчителем відео. Поступово збільшуйте зони її відповідальності. Але якщо йдеться про початкову школу і дитина не навчена самостійності, на жаль, не можна залишити її на півгодини, щоб вона розв'язала три задачі. Інакше вона байдикуватиме без контролю. Дайте трохи часу рівно на одне завдання, займіться хатніми справами — перевірте його, а потім поясніть наступне. Якщо роботи немає, посидьте поруч зі словами «Певно, ти ще маленька, не можеш сама працювати». Навіть якщо діти не наполягають, що вони самостійні, одразу на наступному завданні знов дайте шанс — залиште попрацювати.

Введіть дедлайни

Інколи вчителі вимагають продемонструвати зроблене протягом дня, а інколи — тижня. Якщо дитина на це орієнтується, спочатку вона все відкладає на потім, а наприкінці тижня в неї завал. Тож варто для початкової школи встановити власні дедлайни, так само як ви маєте розклад дня. Але секрет у тому, щоб ввести дві такі межі, бо дитина лише вчиться організовувати свій час. Тож перший дедлайн — за заохочення, якщо вдалося вчасно вкласти. А другий — вже наприкінці дня.

Не намагайтеся зробити домашню роботу ідеальною

Найбільший підводний камінь такого стихійного дистанційного навчання, до якого призвела пандемія, — бажання батьків все зробити ідеально. У класі вчитель спокійно знає, що оцей учень не такий сильний у математиці, а в цього слабкий фонематичний слух, тож пише слова дуже дивно. Цей школяр любить ледарювати, а цей зриває уроки. Батьки ж сподіваються, що діти роблять все якнайкраще, нерідко думають, що педагоги перебільшують. І навіть знати, що в сина чи доньки низькі бали з математики — це одне, а особисто побачити, що малеча не розуміє, скільки буде $2+2$, зовсім інше.

Часто тати й мами шоковані тим, наскільки в дитини низький рівень самоорганізації, як важко їй щось пояснити, як багато прогалин у знаннях. Як таке може бути з ріднесенькою кровинкою? Тож кидаються все виправляти — тут і тепер. Мовляв, відтепер хай кожне завдання робить ідеально. Вони витрачають у 3–4 рази більше часу на кожне завдання, ніж це було б під час стандартного навчання. І це завершується перевантаженням для дитини та нервовим зривом для батьків. Тож хай дитина робить домашню роботу так, як звикла.

Зважте на власні ресурси

Якщо справді багато чого треба наздогнати, розподіліть повторювання на тижні та місяці. Але перед тим зважте, чи є у вас час для регулярних ще й додаткових занять, чи є сили на це. Можливо, простіше найняти онлайн-репетитора або почекати, коли пандемічна ситуація буде кращою, і вже тоді вирівнювати ситуацію. Інколи варто тимчасово прийняти рівень знань та вмінь, який є.

Спілкуйтеся, ніби з дитиною зірки

Батьки нерідко нервують через те, що дитина не хоче вчити чи погано розуміє пояснення. Допомагає такий секрет: уявіть, що королівська особа або зірка доручила вам займатися зі своєю дитиною. Ви точно не стали б кричати: «Чи ти тупа? Як ти можеш цього не знати? І в кого ти пішла?!» Використовуйте лише ті слова, які б адресували зірковій дитині. Тоді й уроки будуть зроблені, і стосунки не погіршаться.

8 порад від киянки Марії Гончаренко, яка допомагала займатися доньці Юлі, другокласниці школи «Alterra»

Займайтеся «дистанційкою», де зручно

Користуйтеся перевагами, і тоді дитині сподобаються заняття вдома. Найочевидніше: з планшетом можна проходити матеріал та робити уроки і в парку, і на березі річки, і на балконі, і на дачі. Хтось може через проєктор виводити навчальне відео на стелю. Займатися можна лежачи, стоячи і навіть у русі (скажімо, стрибаючи на одному місці чи присідаючи). Це значно краще, ніж півдня сидіти за столом. Щоб діти не страждали від надміру невикористаної енергії, «перекладіть» кілька шкільних завдань у формат рухливої гри. Приміром, якщо треба знайти синоніми та антоніми, пишемо їх до різних слів по кілька варіантів на окремих аркушах, розкладаємо по всій квартирі. Дістаємо годинник: «За скільки хвилин ти знайдеш потрібну відповідь?»

...коли і як зручно

Совам за біоритмами можна не вставати рано. А всім дітям замість шкільного дня з 5 уроків краще зробити два-три освітні блоки в розкладі дня. Адже проводити безперервно час за гаджетами шкідливо. У нас щодня було 3–5 уроків у Google Classroom — у той самий час, як зазвичай. У цьому теж є величезні плюси для батьків: не треба було витратити багато часу, бо вчителі самі пояснювали матеріал, відповідали на запитання, заохочували. В інтернет-форматі були навіть айкідо, мистецтво та праця, які дуже подобаються учням. А ось завдання, які діти мали зробити з батьками (подивитися додаткове відео, малювати, писати прописи), ми робили ввечері, десь о 18:00. З'ясувалося, що нашій маленькій сові так легше. А ось син подружки навчається у 3-му класі іншої школи, де давали лише завдання та відео. Їм виявилось легше отримувати завдання на тиждень, а не щоденно. Про це окремо домовлялися з учителями. Усі предмети за тиждень поділили та займалися щодня певним блоком. Скажімо, вранці математикою, інформатикою. Після обіду півтори години українською та англійською мовами. Завдання з праці та мистецтва ввечері. А «Я досліджую світ» — під час прогулянки, коли б вона не була.

Мотивуйте навчанням майбутній професії

Звісно, початкова школа — не той вік, коли остаточно визначаються з майбутньою професією. Але дітей зазвичай значно більше мотивує навчання професії, яка подобається їм зараз. Хай це пожежник, детектив чи біотехнолог. Тоді шкільні предмети можна пов'язати з цим додатковим навчанням. Юля вчиться в Малій комп'ютерній академії «Крок», де діти проходять тест-драйв професій в ІТ-індустрії. Вони створюють власні ігри і роботів LEGO. Торік були складнощі з тим, щоб налагодити дистанційне навчання професійним програмам, адже їх не так просто перенести у віртуал. Але в цьому році вони вже запускають онлайн-школу.

Виокремте робочий простір

Одна з проблем домашнього навчання: поруч чимало речей, як відволікають. Ліжко, навіть якщо не тягне повалятися, розхолоджує. Іграшки та книжки. Кухня зі смачними ароматами. Можливо, кіт чи песик, який бігає поруч. Тож якщо дитина займається вдома, робоча зона має бути як ніколи підкреслена. Звісно, кабінет дитині не створиш. Але можна відгородити частину кімнати шторами, ширмою, стійкою з квітами або хоча б килимком чи матами-пазлами іншого кольору. Може бути, що займатися на пару годин дитина йде до кімнати старших братів чи сестер тоді, коли не заважає їм.

Навчайте дитину вчитися

Зробити м'який перехід до занять можна, якщо починати не зі шкільних завдань чи відеоуроків, а з ігор на концентрацію уваги, пам'ять (їх чимало в інтернеті). Якщо є навчальне відео, під час перегляду можна несподівано зупинити і просити відповісти на запитання по матеріалу, який щойно розповідали. Але це має виглядати не як допит, а як

вікторина з призом у вигляді, наприклад, солодошів або якоїсь приємної дрібнички. У школі навчали «занотовувати основні тези» відео, тобто малювати побачене вигаданими позначками. Та навіть робити інтелект-карти щодо побаченого!

Подбайте про зручний батьківський контроль

Наша школа швидко перемкнулася саме на дистанційну роботу, щойно оголосили карантин, і цим дала можливість пройти всю програму без втрати рівня наданих знань. Вони одразу ввели тести онлайн, роздали кожній дитині пакет навчальних матеріалів, а коли карантин затягнувся, навіть подарували (надіслали поштою) усе необхідне для занять мистецтвом та працею. Учні мали онлайн-тести, відео. Тож мали працювати саме онлайн. Це чудово, але тут у дітей свої спокуси — хочеться грати в ігри, дивитися на юних блогерів, заходити в соцмережі. Доведеться скористатися батьківським контролем. Краще обрати не той, що просто формує чорні списки, а багатофункціональний. Наприклад, ChildWebGuardianPro, KidsControl 1.6, які дають змогу формувати розклад: до сайтів з іграми та розвагами доступ надається лише після 16:00, приміром, на якісь ресурси — лише у вихідні або не більш ніж 15 хвилин на день тощо. Якщо в родині кілька школярів, для кожного можна створити свій інтернет-розклад.

Зробіть уроки веселими

Звісно, орієнтуємося на завдання зі школи. Але якщо додати до них сюрприз від батьків, якусь родзинку, дитина займатиметься значно охочіше. Якщо відеоконтенту від школи немає, матеріал інколи можна давати підкреслено емоційно, на різні голоси. Артистичних даних не потрібно — не бійтеся передати куті меду: так ще веселіше. Можна прочитати текст з читання кумедними голосами, а можна навіть умови задачі. Але не робіть так надто часто, щоб не відволікти від суті завдання.

Якщо завдання з мови — знайти помилки в тексті, можна не просто роздрукувати його, а поділити на дві частини — «диктант» мами і тата (сестри, брата, бабусі) або ж героїв Лісової школи з книг Нестайка. Хай дитина виправить помилки та поставить оцінку, а дорослі чи «казкові персонажі» хвилюються та вимагають пояснень. А ще, приміром, даємо донечці як журі порівняти два навчальні відео і обрати краще. Можна додати до уроків якийсь з популярних дитячих челенджів.

Влаштуйте собі перерви

У початковій школі, особливо у 1–2-х класах, дистанційне навчання вимагає постійної присутності батьків. А на карантині хочеться відволіктися або робота вимагає хоча б кілька годин «нейтралізації» дитини. Біля екранів можуть добре утримувати спільні онлайн-співи караоке, елементарні танці, фізичні вправи як елементи якогось спорту, створення простих саморобок. Але це має бути не відео, а дорослий, який через Zoom, Skype, Google Classroom щось перепитує, звертається на ім'я, відповідає на питання. Хто це може бути? Можна платити погодинним онлайн-няням — такі з'явилися торік. А можна скооперуватися з батьками однокласників чи своїми друзями, у яких діти з різницею не більш ніж 5 років. І по черзі «чергувати» з усіма дітьми (що саме давати — підкаже інтернет, де безліч ідей), щоб їхні батьки могли відволіктися.

Удачі Вам, шановні батьки!